Talousvaliokunta

U 35/2022 vp
Asia: Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi yritysten kestävää toimintaa koskevasta huolellisuusvelvoitteesta ja direktiivin (EU) 2019/1937 muuttamisesta (KOM(2022) 71 lopullinen)

Finanssiala ry kannattaa huolellisuusvelvoitteesta säätämistä EU-tasolla, mutta sääntelyn selkeyttä, ennakoitavuutta ja suhteellisuutta on parannettava

Finanssiala on sitoutunut vastuulliseen liiketoimintaan ja kannattaa valtioneuvoston tavoin direktiiviehdotuksen tavoitteita edistää yritysten yhteiskuntavastuuta sekä kestävää kehitystä, ihmisoikeuksien kunnioittamista ja ympäristönsuojelua. **Huolellisuusvelvoitteesta on tärkeää säätää unionin tasolla mahdollisimman yksiselitteisellä, realistisella ja ennakoitavalla tavalla, jotta varmistetaan yrityksille tasavertaiset kilpailuolosuhteet ja selkeä toimintaympäristö**. Valtioneuvoston tavoin katsomme, että tämän varmistamiseksi kansallisen liikkumavaran direktiivin toimeenpanossa tulisi olla suhteellisen kapeaa.

Pidämme tärkeänä, että sääntely perustuu kansainvälisille parhaille käytänteille ja erityisesti YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskeville periaatteille (UNGP). Jaamme valtioneuvoston huomion siitä, että hyviä käytänteitä on haastavaa muuttaa hyviksi oikeusnormeiksi, eikä tässä tehtävässä ole täysin onnistuttu. Sääntelyn laatua on tältä osin syytä parantaa. Samalla huomiota tulisi kiinnittää siihen, että sääntely ei poikkea kansainvälisistä standardeista liiaksi. Erityisen **tärkeää on säilyttää asianmukainen huolellisuus tavoite- ja riskiperustaisena ja periaatepohjaisena,** ei muuttaa sitä keino- ja sopimusperustaiseksi mekanismiksi.

1. Vahingonkorvauksen perusperiaatteita rikkova ja täysin ennakoimaton vahingonkorvausvastuu on poistettava direktiivistä

FA jakaa valtioneuvoston arvion vahingonkorvausta koskevien kirjausten keskeneräisyydestä. Valtioneuvoston kannassa esiintuotujen puutteiden ohessa direktiivistä puuttuu myös kokonaan vahingon määritelmä, kuka korvausta voi hakea, miten vahinkoa ja sopivaa korvaussummaa arvioidaan ja miten vahingonkorvaukset jaetaan vahinkoa kärsineiden kesken. Direktiiviehdotus ei myöskään määritä syy-yhteyttä toteutuneen vahingon ja asianmukaisen huolellisuuden laiminlyönnin välillä. Asianmukainen huolellisuus ja yrityksen arvoketju on myös määritelty ehdotuksessa niin epäselvästi, että yritykset eivät pysty luotettavasti arvioimaan vastuidensa laajuutta tai mitä riittävä asianmukainen huolellisuus on.

Finanssialan arvion mukaan kirjaukset ovat niin keskeneräisiä ja vahingonkorvauksen perusperiaatteita rikkovia, että ne on välttämätöntä poistaa kokonaan direktiivistä ja valmistella tarvittaessa kokonaan uudelleen. Nykymuodossaan ne aiheuttaisivat täysin ennakoimattoman riskin yrityksille, ja tekisivät direktiiviin liittyvistä vastuista vakuutuskelvottomia. Tämä koskee artikla 22 kirjausten ohella artiklassa 8 mainittua vahingonkorvausten maksamista.

FA pitää erittäin tärkeänä, että Suomi voi kannattaa sitä koskevien kirjausten eriyttämistä direktiivistä. Jos vahingonkorvausvastuu valmistellaan uudelleen ja sisällytetään direktiiviin, on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että

vahingonkorvausta koskevat kirjaukset ovat selkeitä, ennakoitavia ja suhteellisia. On myös varmistettava, että vahingonkorvausvastuu ei muodostu takuujärjestelmäksi ensisijaisten vahingonkorvausvelvollisten puolesta.

2. Valmiiksi voimakkaasti säädellyn finanssialan lisäsääntelyn tulee keskittyä toimiin, jotka edistävät direktiivin tavoitteiden saavuttamista, ja ottaa huomioon alan erityispiirteet

Finanssiala pitää tärkeänä, että komission direktiiviehdotus ottaa huomioon alan erityispiirteitä, ja sisältää rajauksia alan arvoketjuun ja asianmukaisiin toimenpiteisiin. FA kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että komission vaikutusarviointi ei sisällä arviota direktiivin vaikutuksista finanssialaan, eikä direktiiviehdotus viittaa alan jo olemassa olevaan sääntelyyn juuri lainkaan. Direktiivin suhde muuhun alan sääntelyyn tulisi selkeyttää.

FA yhtyy valtioneuvoston huomioon, että direktiivin soveltamista vakuutusyritysten ja sosiaaliturva-asetusten piiriin kuuluvien eläkelaitosten toimintaan tulisi tarkentaa, ja korostaa, että selkeytystä tarvitaan paitsi näiden yritysten, myös koko finanssialan osalta. Arvoketjun määritelmään tarvittaisiin selkeytystä erityisesti asiakkaan ja rahoituspalveluiden osalta. Velvoitteet tulisi selkeämmin suhteuttaa muun muassa riskiarvioon, palvelun arvoon ja yrityksen vaikutusvaltaan asiakassuhteessa.

Finanssialan yritysten lakisääteisen huolellisuusvelvoitteen alaisista arvoketjusta tulisi selkeästi rajata pois muut säädellyt finanssialan toimijat. Finanssialan keskinäiset liiketoimintasuhteet ovat laaja-alaisia ja monimutkaisia. Alan yrityksille koituisi kohtuuttomia hallinnollisia kustannuksia, jos lakisääteinen huolellisuusvelvoite koskisi alan sisäisiä liiketoimintasuhteita esimerkiksi pankkien välisillä markkinoilla tai arvopaperikaupan selvitystoiminnassa. Alan yritykset ovat jo valmiiksi tarkkaan säänneltyjä, myös ESG-riskien osalta.

Lakisääteiset finanssialan palvelut sekä sellaiset palvelut, joissa yhtiöllä ei ole tosiasiallista vaikutusvaltaa asiakkaaseen tulisi myös rajata selkeästi ulos soveltamisalasta. Sopimuspakon alaisena yrityksillä ei ole mahdollisuutta olla myöntämättä näitä palveluita muuten edellytykset täyttävälle asiakkaalle, joten tarkastukset eivät tuottaisi lisäarvoa. Esimerkiksi vakuutusyhtiöillä ei tyypillisesti ole merkittävää vaikutusvaltaa vakuutuksenottajaan, ja vakuutuksen hyödynsaajia voivat olla esimerkiksi yrityksen työntekijät, jolloin he kärsisivät yrityksen vakuuttamattomuudesta.

Finanssiala ei pidä perusteltuna, että lakisääteinen huolellisuusvelvoite korvausvastuineen koskisi sijoitustoimintaa. Osakeyhtiöissä vastuun yhtiön operatiivisesta toiminnasta kantaa yhtiön johto, eikä yhtiön monimuotoisen omistajajoukon voida ajatella vastaavan yhtiön toiminnassa tehdyistä liiketoimintapäätöksistä. Sijoitusten ohjautumista kestäviin kohteisiin ohjaa saatavilla oleva tieto, ja kestävyystietojen saatavuutta parannetaan myös sääntelyn ohjaamana jatkuvasti.

3. Finanssiala jakaa valtioneuvoston kriittisen kannan yhtiöoikeudellisista kirjauksista

Finanssiala jakaa valtioneuvoston huolen johdon huolellisuusvelvoitteen tarkkarajaisuudesta ja toimeenpantavuudesta. Pidämme tärkeänä, että

neuvotteluissa pyrittäisiin poistamaan tai muuttamaan tarpeeton ja epäselvä johdon huolellisuusvelvollisuutta koskeva artikla 25 ehdotuksesta. Jos sitä ei ole mahdollista poistaa, tulisi pyrkiä siihen, että artikla ei aiheuta tarvetta muuttaa kansallista yhtiöoikeudellista sääntelyä, vaan ainoastaan selkeyttää sen tulkintaa.

Vastaavalla tavalla FA pitää artiklaa 26 tarpeettomana ja jäykkänä sääntelymekanismina, joka tulisi poistaa direktiivistä. Ilman erillissääntelyäkin johto on viime sijassa vastuussa yrityksen kannalta merkittävistä päätöksistä ja niiden toimeenpanosta. Yrityksillä tulisi säilyä toimintavapaus järjestää sääntelyn velvoitteet omassa toiminnassaan parhaaksi katsomallaan tavalla. Esimerkiksi haitallisten vaikutusten tunnistaminen ja ehkäisy tehdään yleensä osana riskienhallintaa, ei yhtiön strategiaa.

Finanssiala tukee toimenpiteitä, joilla saavutetaan Pariisin ilmastosopimuksen tavoitteet. Ilmastonmuutokseen liittyvästä siirtymäsuunnitelmasta tullaan säätämään jo kestävyysraportointidirektiivi CSRD:ssä, minkä vuoksi emme näe tarpeellisena monistaa sääntelyä ja siihen liittyvää ohjeistusta tässä direktiivissä artiklassa 15. Emme pidä tarpeellisena myöskään artiklan 15 (3) kirjausta yhtiön palkitsemispolitiikasta. Palkitseminen on yhtiön omistajien ja johdon välinen asia, ja osakkeenomistajien vaikutusmahdollisuuksia on jo lisätty direktiivissä 2017/828. **Pidämme näin ollen tarpeellisena myös artiklan 15 poistamista**.

4. Asianmukaisia toimenpiteitä haitallisten vaikutusten ehkäisyssä, lopettamisessa ja minimoimisessa tulee parantaa oikeusnormeina

Finanssiala yhtyy valtioneuvoston arvioon siitä, että direktiiviehdotuksen tavoitteet voidaan saavuttaa tehokkaimmin velvoitteilla, jotka ovat yritykselle selkeitä ja realistisia toteuttaa. Artiklojen 7 ja 8 sisältöä tulisi tätä tavoitetta vasten tarkistaa ja parantaa niiden sisältöä oikeusnormeina.

Velvoite päättää sopimus, jos haitallisia vaikutuksia ei voida ehkäistä tai päättää uhkaa rikkoa keskeisiä sopimusoikeuden periaatteita. Sopimuksessa sovittuja ehtoja on pidettävä lain tavalla velvoittavana, *pacta sunt servanda*, eikä lakeja tule säätää takautuvasti. On myös kohtuutonta vaatia, että yritysten tulisi ehkäistä tai mitigoida vaikutuksia, jotka olisi pitänyt tunnistaa – toimenpiteitä on mahdollista tehdä vasta kun tosiasialliset tai mahdolliset vaikutukset ovat yrityksen tiedossa.

Finanssialan osalta olisi tärkeää selventää, miten artiklojen 7 ja 8 sisältö koskee alaa. Jos finanssialan yhtiöiltä esimerkiksi vaaditaan pk-yrityksiin kohdistuvia tukitoimia, voi se vaikeuttaa pk-yritysten pääsyä rahoitus- ja vakuutuspalveluihin.

Alan laajempi englanninkielinen kanta direktiiviehdotuksesta on tämän lausunnon liitteenä.

FINANSSIALA RY

Hannu Ijäs

Liite: Finance Finland position on CSDD proposal